

ACADEMICIAN PROFESOR DR. GLEB DRĂGAN, 95 ANI DE LA NAȘTERE, UN AN DE LA DECES

Ana CARATĂ¹
acarata@yahoo.com

ABSTRACT: Academician Professor Dr. Gleb Drăgan (1920–24.10.2014), is a son of Bessarabia, whose destiny was to live and work in Romania.

During more two decades since I attended the meetings of CRIFS/CRIFST, with or without work, I had the opportunity to hear lectures supported by Mr. Academician, Prof. Dr. Gleb Drăgan [1, 2].

In 2012, the XXI-st National Meeting of the History of Pharmacy, which took place from 11 to 13 October in Bucharest, Mr. Professor responded to our invitation with pleasure [5]. On that occasion, he was particularly pleased to know other sons of Bessarabia, academics, science candidates and students of the Faculty of Pharmacy of Kishinev / Chișinău, who were involved in our meeting. We are honored by the presence of His Excellency at the Presidium at the opening works of the meeting. The moment was Oportune give us some published books.

In this paper we recall those moments of his meeting with Bassarabs and present some ideas about science and scientific research in his book “Reflections Abstracts” [5].

KEYWORDS: Academician, personality, history of science.

Să începem cu începutul! Am participat cu lucrări la sesiunile științifice CRIFST din primii ani, după 1990 [1,2]. Am audiat conferințele susținute de domnul academician la mai multe sesiuni, 1993, 1998, 2000–2013. La 30 Iunie 2006, (Anul francofoniei, cu tema generală *Colaborarea franco-română în diferite domenii ale științei*), domnul academician a susținut Conferința „*Colaborarea științifică între Universitatea Politehnică din București și*

¹ Membru titular al CRIFST al Academiei Române; secretar general al Societății Române de Istoria Farmaciei; membru titular al Academiei Internaționale de Istoria Farmaciei.

Électricité de France”. Au urmat sesiunile bianuale CRIFST, unde a susținut Conferințe plenare și avea totdeauna Cuvântul de Deschidere la DIS (Divizia de Istoria Științei). Redăm unele teme abordate de către domnul academician: *Considerații despre Istoria științei*, (12 Oct. 2006), *Știința și Arta, Despre contribuția lui Thomas Kuhn în istoria științei* (15 Oct. 2008), *Gânduri despre știință I* (23 Oct. 2009), *Gânduri despre știință II* (DIS 21 Oct. 2011), *Gânduri despre timp* (DIS, 3 mai 2012), *O analiză a conceptului de Istoria Științei*, (24 mai 2013), *Rolul credinței în știință* [6–9].

O privire sumară asupra acestor subiecte ne dezvăluie orientarea domnului academician în cercetarea științifică spre unele domenii de interes general: arta, timpul, credința, conceptul de istoria științei.

Foto: Prezidiul celei de a XXI-a Reuniune Națională cu participare internațională, a Societății Române de Istoria Farmaciei (SRIF), București, 11–13 Oct. 2012 (Președinte SRIF – conf. dr. farm. Adriana-Elena Tăerel, prof. dr. Vladimir Safta și conf. dr. Nadejda Ciobanu (de la Chișinău), **acad. prof. dr. Gleb Drăgan** (Academia Română – CRIFST), acad. C. Ionescu-Târgoviște vicepreședinte al Academiei de. Științe. Medicale., prof. dr. D. Lupuliasa, Decanul Facultății de Farmacie din București)

Această carte, *Reflecții sumare*, cu 272 pagini, este o colecție de conferințe susținute de către d-l academician în programele DIS sau publicate în anumite reviste, conform precizărilor de la subsolul paginilor.

Ne punem întrebarea: Cum se poate creiona portretul unui om? Răspuns: din ceea ce spune despre sine și despre alte noțiuni. Cităm din

Cuvântul autorului, la „*Reflecții sumare*” [5]: „Am fost întotdeauna un împătimit al cărților. Cu timpul am simțit nevoia să exprim gândurile mele în legătură cu ce am citit, ca și câteva păreri personale asupra unor probleme din diferite domenii ale cunoașterii: simetrie, conceptul de istoria științei, artă și știință, reflecții generale”.

Despre scris și adevăr spune: „...dacă te referi la o lucrare științifică ești obligat să spui adevărul”. ... „În tot ce am gândit, am spus sau am făcut, adevărul a fost elementul care m-a ghidat întotdeauna. Am scris pentru că a scrie înseamnă a trăi” [*Cuvânt înainte, Reflecții sumare*].

În paginile acestei cărți, cu 40 puncte în Cuprins, găsim o multitudine de subiecte care incită interesul nostru, în calitate de cadru didactic universitar. Selectăm câteva titluri: 1. Gânduri despre știință, 2. Știința și arta – domenii ale limbajului uman, 3. Timpul fizic, timpul social, 4. Despre timp, 6. Despre cercetarea științifică în universitate, 8. Știința și societatea, 11. Reflecții despre timp, 15. Rolul cercetării în dezvoltarea durabilă, 16. Teoria și experimentul în cercetarea științifică, 20. Despre contribuția lui Thomas Kuhn la istoria științei, 22. *La responsabilité de l’homme de science*, 23. O analiză a conceptului de istoria științei, 24–25. Istoria științei și istoria (I, II), 27. Revoluția tehnologică și societatea, 28. Despre moralitate, 29. Despre profesor, 30. Despre libertate, 31. Gânduri despre moarte, 36. Universitățile de mâine – tendințe și posibilități, 38. Tendințe actuale în învățământul superior tehnic, Adnotări – Destinul.

La celelalte puncte nemenționate de noi sunt alte subiecte filozofice și din domeniul de specialitate a d-lui academician [5].

În cele 16 pagini de la punctul 1 din Cuprins, 1. *Gânduri despre știință*, găsim un paragraf cu o întrebare (p. 20): „**Reprezintă știința o valoare independentă**”? Răspunsul d-lui acad. Gleb Drăgan este: „Cunoașterea științifică n-a fost adesea folosită în scopuri etice; s-a utilizat în ultimele decenii în cercetări nucleare și biologice. După unii, n-are sens să vorbim dacă știința sau cunoașterea științifică sunt etice sau nu și, aceasta deoarece știința se preocupă de fenomene, procese, care n-au o semnificație etică. Sub acest aspect, știința este, în mod esențial, liberă; rolul ei este să dea o informație despre lume. Ce face societatea cu această informație este o altă problemă. Sunt argumente contra ideii la care ne referim din următoarele considerente:

- depinde de oamenii de știință să aleagă ce să studieze, să cerceteze;
- cercetarea evoluează, imprevizibil, în orice direcție;

– cunoașterea științifică nu poate fi separată de intenția aplicării cercetării efectuate.

Extraordinara dezvoltare a cercetărilor științifice în diferite domenii face ca politica să se inițieze, tot mai mult, în rolul științei, cu tendința de a intensifica controlul activităților științifice și de a-și asuma unele responsabilități. Din această cauză, **cercetarea științifică nu poate fi complet liberă**².

La punctul 3. **Timpul fizic, timpul social**, autorul înțepe astfel: „Se spune că timpul poartă doliul destinului nostru. Noi nu avem cum să ne detașăm de el, dar el se detașează de noi. Viitorul semnifică, într-un sens, un fapt deja rezolvat, căci de cum te folosești de timp, el dispare”. ... „Timpul se naște în cadrul raportului oamenilor cu lucrurile și evenimentele din jurul lor. Memoria joacă un rol fundamental în capacitatea de a vizualiza un eveniment ce nu s-a produs în acel moment. Acest lucru se datorează capacității oamenilor de a sintetiza, de a avea prezent în imaginația lor ceea ce nu este prezent în acest moment și în acest loc”.

Sunt citate concepțiile marilor filozofi și savanți în știință: Newton, Descartes, Kant, Bergson, Michelson și mulți alții (p. 33–36). ... „Timpul reprezintă un simbol al sintezei intelectuale impuse de societate. Einstein a analizat problema timpului în limitele termenilor referitori la fizică. Dar o examinare critică a conceptului de timp recurge la analizarea relației între timpul fizic și timpul social, cu alte cuvinte, la o analizare a conceptului timp în contextul *naturii* și cel al *societății*.³ Mai mult, opinia sociologilor este că problema timpului nu va putea fi rezolvată atâta vreme cât timpul fizic și timpul social vor fi examinate în mod independent”. ...

Din finalul acestui subtitlu aflăm și părerea autorului: „...timpul ca mijloc de a ordona evenimentele, este caracteristic omului – lui însuși sau în legătură cu spațiul – ca o parte a posibilității sale de a raționa, ca o proprietate a gândirii umane sau a experienței umane. Astfel, timpul social reprezintă un simbol pur rațional de același tip ca simbolurile realizate de matematicieni.

Timpul fizic sau timpul social reprezintă o aceeași entitate abstractă analizată după criterii diferite”.

² Accentuarea cuvintelor, ne aparține

³ Caracterele italice aparțin autorului cărții studiate de noi.

Despre Știință și Cercetare științifică

Din publicația Domniei Sale „*Reflecții sumare*”, (6. *Despre cercetarea științifică în universitate*) [5], am extras această frază, despre universități și rolul lor în transmiterea cunoașterii:

„Universitățile, îndeosebi cele privind științele exacte, cuprind specialiști de valoare care reprezintă cunoașterea în domeniul lor de activitate și, totodată, au rolul transmiterii acestei cunoașteri, ceea ce are un impact în dezvoltarea culturii”. [*Reflecții sumare* – Ed. Academiei Române, 2010, p. 53, (272)].

Afirmația a fost deja menționată de către noi, ca *motto*, într-un articol intitulat *Cercetarea științifică în Universitate*, publicat în 2013 [3]. Mai jos redăm unele citate: „Știința nu este nici democratică, nici antidemocratică. Rolul științei este să decopere adevărul, iar responsabilitatea omului de știință este să apere integritatea ei”. ... „Fiecare sistem deschis conține în mod simultan un element de ordine și un element de dez(ordine) generativ care, de regulă, învinge. În realitate, ordinea și dezordinea, hazardul și necesitatea sunt legate în mod indiscutabil. **Nu se poate autonomie fără dependență**”.

„Odată cu dezvoltarea științei, comprehensibilitatea Universului a căpătat noi semnificații. Conform concepțiilor metafizice, pentru a înțelege Universul și legile sale, este necesar să se recurgă la credință, la credința existenței unei forțe superioare, care a creat și care domină existența de orice formă ar fi aceasta” (p. 56).

22. *La responsabilité de l'homme de science*, (1986, Universitatea din Gant, Belgia)⁴. La acest subtitlu, sunt de asemenea idei interesante despre știință și omul de știință:

„*La science est devenue, aujourd'hui, une autorité acceptée par tous parce que elle nous permet de mieux comprendre la réalité et mieux concevoir le futur*”

⁴ Acest subtitlu (p. 172–175), este publicat în limba franceză. Citatele sunt preluate în original.

de l'humanité. La connaissance a élibéré, en grande partie, l'homme d'erreurs et d'angoisses. La science, dans un sens large de la notion, cherche à donner aux hommes tout pour mieux vivre, mais elle ne répond pas, dans une suffisante mesure, à la question si son continu développement est toujours nécessaire et désirée. En réalité, la science représente une partie essentielle de l'organisme social, et elle doit se développer dans l'intérêt de la société".

„Les hommes de science ont une responsabilité morale des conséquences négatives de leurs travaux. La continue abstraction et le développement de la science ont déterminé non seulement l'élimination, en grande partie, des barrières entre diverses disciplines, mais ont atteint, en premier lieu, l'industrie, et, puis, les institutions gouvernementales. De cette manière une grande partie des hommes de science devient impliqués, en connaissance ou nonconnaissance de cause, dans les questions publiques et leur activité est dirigée souvent, vers des domaines différents de ce que représente leur devoir d'établir la vérité en science".

„Il faut souligner que les hommes de science, ils seuls, ne peuvent pas accomplir leurs obligations de prévenir les conséquences graves de leurs recherches parce que la science dépend de société.

En conséquence, le destin de la science, comme un système de recherche objective, dans le sens du bien de l'humanité est déterminé par une décision sociale. Seulement la moralité publique peut imposer des mesures avec un caractère général concernant la survivance sur la terre, dans de bonnes conditions. C'est l'unique rapport entre la responsabilité de l'homme de science et ses obligations de citoyen" [Reflecții sumare, p. 172–175].

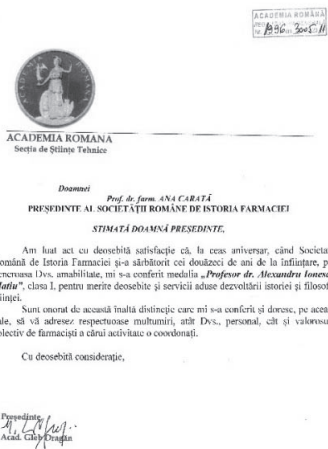
29. Despre profesor, 36. Universitățile de mâine –tendințe și posibilități, 38. Tendințe actuale în învățământul superior tehnic. Redăm un paragraf: „Universitățile aveau ca și criterii de pregătire –ce să înveți – (*know-what*) și nu – cum să înveți (*know-how*) – care ar trebui să fie principiul de bază al pregătirii specialiștilor în această perioadă de dezvoltare rapidă a tehnologiei (Chișinău 1994). Există o tendință naturală a învățământului universitar, îndeosebi a celui tehnic, de a se opune acestor schimbări radicale, schimbări care în fond se impun.

Un rol important, de fapt fundamental în acest sens, îi revine corpului profesoral. Profesorul trebuie să înțeleagă că învățarea – *ad literam* – a materiei predate nu corespunde perioadei actuale de evoluție a tehnologiei și împiedică dezvoltarea spiritului analitic și creativ al studenților. Rolul profesorului trebuie să fie îndeosebi cel de călăuzitor, meditator, îndrumător și – în mai mare măsură ca până acum – de prieten”.

36. **Tendențe actuale în învățământul superior tehnic.** În această conferință, susținută la Masa Rotundă – *Seminar didactic*–, la Facultatea de Energetică, Univ. Tehnică a Moldovei din Chișinău, în data de 16.10.1994, D-l Acad. se raportează la domeniul de specializare propriu. Citatul ce urmează este de interes general: „O responsabilitate deosebită care revine învățământului tehnic universitar este de a sprijini un echilibru între aspectele pur teoretice și cele aplicative”.

În 2011, la reuniunea aniversară a **Societății Române de Istoria Farmaciei – 20 de ani** –, 26–28 Mai în București, am invitat Președintele DIS, **acad. prof. dr. Gleb Drăgan** și Secretarul, col (r), dr. Valentin Marin. Din motive personale, domnul academician nu a putut participa. După Reuniune, am primit o scrisoare înregistrată la Academie cu numărul 1996/30.05.2011, având sigla Academiei și mențiunea **Academia Română Secția de Științe Tehnice**, al cărui conținut este redat mai jos.

Cuvintele d-lui acad. din această scrisoare completează portretul domniei-sale, așa cum am spus la începutul acestei lucrări.

„Am luat act cu deosebită satisfacție că, la ceas aniversar, când Societatea Română de Istoria Farmaciei și-a sărbătorit cei douăzeci de ani de la înființare, prin generoasa Dvs. amabilitate, mi s-a conferit medalia „**Profesor dr. Alexandru Ionescu-Matiu**”, clasa I, pentru merite deosebite și servicii aduse dezvoltării istoriei și filozofiei științei. Sunt onorat de această înaltă distincție care mi s-a conferit și doresc, pe această cale, să vă adresez respectuoase mulțumiri, atât Dvs., personal, cât și valorosului colectiv de farmaciști a cărui activitate o coordonați. Cu deosebită considerație, **Președinte Acad. Gleb Drăgan**”.

Distingem astfel unele caracteristici deosebite ale personalității domnului academician profesor dr. Gleb Drăgan: respectul față de fiecare persoană, chiar dacă aceasta nu a dovedit mai multe competențe; modul

politicos de a mulțumi celor mai mici, în momente deosebite. Politețea, considerația, respectul și blândețea reies din această scrisoare, ceea ce înseamnă un mod academic de încurajare pentru cei ce activează, după puterile lor, pe tărâmul istoriei și filozofiei științei.

A fost membru în colegiul de Redacție al publicației anuale Noema. domnul academician Gleb Drăgan a încetat din viață în ziua de 24 octombrie, 2014.

În 2012, dl. academician a fost prezent la comunicările științifice din Programul celei de a XXI-a Reuniune a SRIF, unde doamna conf. dr. farm. Nadejda Ciobanu (1947–2013), de la **Facultatea de Farmacie din Chișinău**, a vorbit despre „**Bărbații Moldovei**” [4].

Concluzii

Am încercat, cu posibilitățile noastre, să schițăm portretul domnului acad. prof. dr. Gleb Drăgan „personalitate marcantă între membri Academiei Române”, omagiind 95 ani de la naștere, un an de la deces. Activitatea științifică foarte bogată, publicații, conferințe, comunicări, în țară și peste hotare, este pentru noi un prețios material de învățatură și comparații despre timpul trecut și timpul viitor.

De necontestat este faptul că, domnul academician prof. dr. Gleb Drăgan a fost unul dintre „Bărbații de prestigiu ai Basarabiei”, care a trăit și activat în România.

Bibliografie

- [1] Carată, Ana; Iugulescu, C., *Progrese în dezvoltarea învățământului farmaceutic din București. Puncte de referință*, Academia Română, Sesiunea Comitetului Român de Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii (CRIFST), 22 octombrie 1993.
- [2] Bronisaw, Sreniava (Polonia), Ana Carată – *Centenarul descoperirii Poloniului și Radiului* – Academia, Română, Sesiunea Comitetului Român de Istoria și Filozofia Științei (CRIFST), 3 iunie 1998; *Gazeta farmaciștilor*, An 3, 1998, nr. 7, p. 6–7.
- [3] Carată, Ana; Tăerel, Adriana-Elena, *Cercetarea științifică în Universitate* – Nota 1, *Galenus* nr. 69/Mai 2013, p. 71–72.
- [4] Ciobanu, Nadejda; Safta, Vladimir; *Nicolae Testemițanu: Contribuții la dezvoltarea științei și practicii medicale și farmaceutice* – (USMF „N. Testemițanu”,

Chișinău), SRIF, București, 11–13 Octombrie 2012, vol. *in extenso*, Ed. Sitech, Craiova, 2012, 47–50, (197).

- [5] Drăgan, Gleb (acad.), *Reflecții sumare*, Editura Academiei Române, 2010, (272).
- [6] Drăgan, Gleb (acad.), *Știința și Arta*, în Studii și Comunicări/ DIS, Ed. Mega, Cluj-Napoca, vol. IV, 2011, 19–24, (482).
- [7] Drăgan, Gleb (acad.), *Gânduri despre timp*, în Studii și Comunicări/ DIS, vol. V, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2012, 15–22, (452).
- [8] Drăgan, Gleb (acad.), *O analiză a conceptului de Istoria Științei*, în Studii și Comunicări/ DIS, vol. VI, 2013, 15–25, (496).
- [9] Drăgan, Gleb (acad.), *Rolul credinței în știință*, Sesiunea Anuală Plenară a CRIFST, Comunicări științifice, 17 Octombrie 2013.